

Nota van Wijziging 26/19 E

Voorgestelde behandeling

Procedurevergadering : 3 juni 2019

PS-vergadering :

Onderwerp

Initiatiefvoorstel Referendumverordening Noord-Brabant

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant,

Datum

26 mei 2019

Documentnummer

4532510

Samenvatting

Deze Nota van Wijziging vormt een toelichting/verheldering op de wensen en bedenkingen van GS over het initiatiefvoorstel van de PVV voor een referendumverordening. Onder dankzegging voor de reactie van GS wordt op de wensen en bedenkingen puntsgewijs ingegaan.

Het gezichtspunt dat er veel ruimte moet zijn voor het gemeenschappelijk ontwikkelen van voornemens en voorstellen ligt voor de hand, en de visie van GS die aangeeft een overheid te willen zijn die dichtbij en bereikbaar is en die ruimte geeft aan initiatieven van inwoners en bedrijven zal niemand willen tegenspreken.

Het hoeft echter niet te blijven bij de inzet op instrumentarium waarmee voornamelijk aan de voorkant van beleid een beperkte doelgroep aan burgers wordt betrokken bij beleidvoorbereiding. Een referendumverordening is een instrument dat alle kiesgerechtigde burgers invloed geeft in plaats van een select aantal burgers betreft bij beleidsvoorbereiding.

De suggestie van GS om de reikwijdte aan te passen zal deels worden overgenomen. Om tegemoet te komen aan de suggestie ten aanzien van de geldigheid zal de opkomsthempel voor geldigheid worden verhoogd.

De algemene overwegingen van GS

GS gaat in de nota wensen en bedenkingen in op de wijze waarop zij inzet op een vernieuwende manier van werken. Het gezichtspunt dat er veel ruimte moet zijn voor het gemeenschappelijk ontwikkelen van voornemens en voorstellen is evident, en de visie van GS die aangeeft een overheid te willen zijn die dichtbij en

bereikbaar is en die ruimte geeft aan initiatieven van inwoners en bedrijven is te prijzen.

Toch lijkt de 'gemeenschappelijkheid' in de praktijk toch vooral neer te komen op de provincie met de 'maatschappelijke partners' of de triple helix organisaties. Daarbij gaat het niet zelden om telkens dezelfde actoren (usual suspects). Veel van de initiatieven om burgers te betrekken die GS opsomt hebben vooral een 'zend'-functie: nieuwsbrieven, artikelen, informatieavonden, speciale websites etc.

Datum

26 mei 2019

Documentnummer

4532510

GS meent dat het houden van een referendum consequenties kan hebben voor haar positie als betrouwbare partner in een samenwerkingsrelatie. Indiener acht dit argument om 2 redenen niet overtuigend. Ten eerste zou de allerbelangrijkste partner voor de overheid de burger moeten zijn (de overheid staat immers ten dienste van de burger), en daarbij komt dat GS ook in het verleden ook zelf op besluitvorming en plannen is teruggekomen waarbij het aspect betrouwbare partner in een samenwerkingsrelatie een minder hoge prioriteit had.

Volgens GS kan met participatie, inspraak en overleg meer recht worden gedaan aan de veelzijdigheid van de maatschappelijke vraagstukken waarmee de provincie zich bezighoudt. Dergelijke instrumenten zijn zeker waardevol in het totale palet van instrumentarium. Dat neemt echter niet weg dat de referendumverordening een unieke verrijkende positie in dat palet zou innemen. Ten eerste omdat het referendum van alle instrumenten het meest laagdrempelig en representatief is¹, ten tweede omdat de uitkomst aan duidelijkheid niets te wensen over laat en ten derde omdat het doel van het referendum primair is om de burger daadwerkelijk invloed op politieke besluitvorming te geven (i.t.t. de overige instrumenten die enkel beogen te informeren of inbreng voor de beleidsvoorbereiding op te halen).

Het is wat de indiener betreft dan ook geen zaak van óf de instrumenten die GS voorstaat, óf de referendumverordening, maar vooral een én én.

De overwegingen van GS bij het initiatiefvoorstel

De reikwijdte van de verordening

GS geeft in overweging mee de reikwijdte van de verordening aan te passen.

- j. dat strekt tot vaststelling of wijziging van de provinciale begroting en de provinciale rekening.

Deze overweging kan indiener goed volgen, maar er dient een kanttekening bij te worden geplaatst. In met name begrotingen wordt niet zelden besluitvorming ingebed over nieuw (kaderstellend) beleid, zoals bestuursopdrachten. Dergelijke beslispunten in P&C-documenten zouden wat indiener betreft wel referendabel moeten zijn.

¹ behalve de reeds in het initiatiefvoorstel genoemde literatuurbronnen wordt hierbij ook verwezen naar het rapport van de commissie Remkes (Lage drempels, hoge dijken), waarin dezelfde conclusies naar voren komen ten aanzien van het feit dat het referendum juist een veel ruimere doelgroep van burgers betreft bij besluitvorming, in tegenstelling tot andere (met name participatieve) instrumenten.

- k. waarvan de inwerkingtreding of uitvoering niet kan worden uitgesteld vanwege de ermee gemoeide spoedeisende provinciale belangen.

Dit vormt een subjectief en rekbaar begrip. Indien GS een hardheidsclausule wil toepassen, voor zeer spoedeisende zaken (bijvoorbeeld in het kader van acute veiligheidsrisico's na een calamiteit) dan zou PS expliciet aan GS toestemming kunnen geven om een besluit bij uitzondering niet-referendabel te maken.

Datum

26 mei 2019

Documentnummer

4532510

- l. dat strekt tot uitvoering van bestaande afspraken met andere (contract)partijen.

Deze bepaling zou impliceren dat inbreken op afspraken met andere (contract)partijen een mogelijkheid is waarvan alleen GS gebruik kan maken. Indiener zou een overgangstermijn voor lopende contracten en afspraken wel billijk vinden. Bij nieuwe contracten/afspraken kan vervolgens altijd op voorhand rekening worden gehouden met de referendabiliteit van een besluit.

- m. dat betrekking heeft op de organisatie van het provinciale apparaat.

Indiener kan gedeeltelijk mee in deze aanvulling, met dien verstande dat enkel onderwerpen die reglementair de instemming behoeven van de OR, niet referendabel behoeven te zijn.

- n. waarin Provinciale Staten beslissen op bezwaar of beroep.

Indiener zal dit item opnemen in de negatieve lijst.

- o. waarvan Provinciale Staten van mening zijn dat andere dringende redenen aanleiding zijn om geen referendum te houden.

ook hier geldt de beargumentering zoals bij punt k, voor zeer uitzonderlijke situaties, zoals een calamiteit (bijvoorbeeld sanering brand Moerdijk) waarbij uitstel voor ernstigere/onomkeerbare gevolgen zorgt, zou een hardheidsclausule mogelijk moeten zijn.

Het ontbreken van een inleidend verzoek en referendumcommissie

GS betoogt dat een inleidend verzoek ontbreekt. Indiener vindt een inleidend verzoek geen noodzaak en in feite zelfs contraproductief. Immers, door een dergelijke extra stap in het proces wordt onnodig tijd verloren. Voorts is het aan de initiatiefnemers om te borgen dat voldoende handtekeningen worden verzameld. Een separate referendumcommissie acht indiener niet nodig. PS is beslissingsbevoegd.

Bepaling van de hoogte van de drempel van het definitief verzoek

GS signaleert ten aanzien van de drempel voor ondersteuning van het initiatiefvoorstel van 0,75% dat deze in vergelijking met andere provincies met een referendumverordening (Zeeland, Noord-Holland, Utrecht, Limburg en Friesland; tussen de 2% en 5%) laag is. In vergelijking met die waarden lijkt de voorgestelde drempel van 0,75% laag. Indiener vindt verhoging van de drempel naar de waarden van de andere provincies echter niet wenselijk.

Ten eerste betwist indiener de argumentatie van GS. Eerder in de notitie voerde GS immers ten aanzien van de discussie over de geschiktheid van het instrument referendum aan dat in de provincies met een referendumverordening de afgelopen jaren géén referendum heeft plaatsgevonden. Het valt dus niet uit te sluiten dat juist

die hoge drempel de barrière is geweest om een referendum te kunnen laten plaatsvinden.

Ook haalt GS eerder in zijn argumentatie de conclusies van de staatscommissie Remkes aan die stelt dat het van belang is dat te zorgen dat het succesvol aandragen van een referendum door te hoge drempels niet op voorhand praktisch onhaalbaar wordt.

Datum

26 mei 2019

Documentnummer

4532510

Bepaling hoogte opkomstdrempel en uitkomstdrempel versus opkomstdrempel

GS beschouwt de voorgestelde opkomstdrempel als laag. Tevens verwijst GS naar de mogelijkheid om in plaats van een opkomstdrempel, een uitkomstdrempel in te voeren.

Indiener heeft de onderbouwing voor een uitkomstdrempel in het rapport van de commissie Remkes met belangstelling gelezen, maar is niet overtuigd van de meerwaarde voor het provinciale referendum. Zoals ook de conclusie in het rapport van de commissie Remkes stelt neemt de representativiteit van de uitslag niet aantoonbaar toe wanneer de opkomst hoger uitvalt dan ongeveer 25%. Daar komt bij dat de commissie Remkes opmerkt dat de veronderstelling dat juist de tegenstanders meer gemotiveerd zouden zijn om te gaan stemmen, niet juist blijken te zijn. De veronderstelling dat de opkomst strategisch wordt beïnvloed, wordt in het rapport duidelijk weerlegd.

Daar komt bij dat ook bij Provinciale of Europese verkiezingen de opkomst vaak laag is. Desalniettemin wordt de representativiteit of de uitslag op basis daarvan niet betwist.

Indiener heeft wel oog voor de zorgen die GS uitspreekt over de opkomstdrempel, en stelt deze in het voorstel bij naar 25%.

Statenfractie PVV Noord-Brabant,
drs. P. van der Kammen